

Inleiding op de brieven van Petrus

door: Kris Tavernier

1 en 2 Petrus

Plaats en tijd van schrijven

Petrus schreef zijn eerste brief vanuit Babylon (5:13). In de tweede brief komt geen plaatsaanduiding voor. Sommigen denken dat de naam Babylon een pseudoniem is geweest voor Rome. Aangezien de brieven kort voor zijn dood geschreven zijn en hij – volgens de overlevering – in Rome gekruisigd werd (vgl. Joh. 21:18-19), is dit een mogelijkheid. Een bijkomend argument is dat hij zijn verblijfplaats geheim wilde houden omwille van de aanstaande (of reeds begonnen) vervolgingen onder keizer Nero.

Hij schreef zijn brieven rond 65 na Chr., en kort voor zijn dood (2 Petr. 1:13-15), die volgens de overlevering rond 67 na Chr. plaatshad. Er zit niet veel tijd tussen het schrijven van de twee brieven, beide worden het best gedateerd tussen 64 en 67 na Chr. De brieven van Paulus (of althans een deel ervan) waren immers reeds bekend en verspreid in de tijd dat Petrus zijn brieven schreef (zie 2 Petr. 3:15-16). Petrus schreef zijn brieven dus aan het einde van zijn leven, nadat hij al dertig jaar mondeling gediend had met het evangelie. Nu hij weet dat hij kort voor zijn dood staat, schrijft hij uitdrukkelijk met het oog daarop (2 Petr. 1:15). Deze brieven kunnen samen beschouwd worden als de schitterende afscheidsboodschap van een man die zijn Heer, Jezus Christus, enorm liefhad.

De geadresseerden

De brieven van Petrus zijn gericht aan de vreemdelingen die in de verstrooiing zijn in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië (1 Petr. 1:1; 2 Petr. 3:1). Dat is de regio van het toenmalige Klein-Azië, het huidige noordwestelijke Turkije. Meer specifiek betreft het een gebied onder de Zwarte Zee. Het is niet duidelijk wanneer daar gemeenten ontstaan zijn, of wie daarvan de stichters waren. We weten wel dat Paulus gemeenten gesticht heeft ten zuiden van deze regio (Hand. 13-14). Het werd hem echter door God verhinderd meer noordelijk te gaan (Hand. 16:6-7). Hij moest de oversteek maken naar Macedonië, Griekenland (vs. 9-10). We weten zo goed als niets over de gemeenten in de regio waaraan Petrus schrijft. Wat we wel weten, is dat er in die regio gemeenten waren in de tijd dat Petrus deze brieven schreef.

Naast de geografische herkomst van deze gelovigen geeft Petrus ook hun geestelijke afkomst. Ze zijn uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader (1 Petr. 1:2; vgl. 2 Petr. 1:10), en deelhebbers aan hetzelfde kostbare geloof (2 Petr. 1:1).

Petrus noemt zichzelf een apostel (1 Petr. 1:1; 2 Petr. 1:1). Hij was dat inderdaad ook, namelijk de apostel van de Joden (Gal. 2:8). Dit is een argument om aan te nemen dat Petrus in eerste instantie aan Joodse christenen schrijft. Zijn brieven bevatten ook verschillende aanhalingen uit het Oude Testament (1 Petr. 1:10, 16, 23-25; 2:6-7; 3:6, 10-12, 20; 2 Petr. 2:4-9, 15-16, 22; 3:2, 6), waarvan Petrus veronderstelt dat ze bekend zijn bij de lezers (vgl. 2 Petr. 3:2). Dat is eveneens een argument dat Petrus zich primair tot Joden richt (vgl. de brief van Judas). Ook de uitdrukking ‘in de verstrooiing’ (Gr. ‘diaspora’) is typerend voor Joden die onder de heidense volken leefden (1 Petr. 1:1; vgl. Jak. 1:1). Anderzijds heeft Petrus ook niet-Joodse gelovigen op het oog (1 Petr. 1:14; 2:10). Beiden, Joden en niet-Joden, vormden immers de plaatselijke gemeente. Het is mooi dat er in deze brieven met geen woord wordt gerept over discussies tussen Joodse en Griekse gelovigen (vgl. Hand. 15). De gelovigen, Joden en heidenen, horen samen in de gemeente. Op een attente manier sluit Petrus beiden in als de lezers van zijn brieven.

Petrus' motivatie

In deze brieven geeft Petrus zelf de motivatie voor zijn schrijven: *‘Dit is reeds de tweede brief, geliefden, die ik u schrijf; in beide tracht ik uw zuiver besef door herinnering wakker te houden, om aan de woorden te denken, die door de heilige profeten tevoren gesproken zijn, en aan het gebod uwer apostelen van de Here en Heiland’* (2 Petr. 3:1-2;

vgl. 1 Petr. 5:12; 2 Petr. 1:13). Deze brieven zijn brieven ter bemoediging en aansporing van de gelovigen (o.a. 1 Petr. 1:14-17; 2:1, 11, 21; 2 Petr. 1:10; 3:11, 14).

In zijn eerste brief komt de dreiging van buitenaf, waarbij wij kunnen denken aan de satan als een brullende leeuw (1 Petr. 5:8). Door het geloof hoorden de gelovigen niet meer thuis in de maatschappij waarin zij leefden. Er is geen bewijs om te denken aan verdrukkingen en vervolgingen in de zin van gevangenschap, foltering of doodsb bedreiging (zoals in Hebr. 11:35-37), hoewel ook dat spoedig zou komen. Ze deden niet meer mee met de ongelovigen (1 Petr. 4:4), en dat maakte dat ze maatschappelijk en sociaal uitgesloten werden, wat tot armoede, spot e.d. leidde. Veertien keer komt het woord 'lijden', of een equivalent daarvan, voor in deze brief. Daar tegenover wordt zo'n zesentwintig keer gesproken over *vreugde* en *heerlijkheid*.

Verschillende keren brengt de apostel de 'vreemdelingschap' naar voren (1 Petr. 1:1,17; 2:11), met wellicht zinspelingen hierop in 1 Petrus 4:4,12. Het Gr. woord 'parepidemos' (vreemdelingen), dat Petrus gebruikt, heeft een dubbele lading. Het duidt aan dat iemand zowel een andere nationaliteit heeft (zoals iemand die in het buitenland woont), alsook dat hij slechts een tijdelijk verblijf heeft. De Joodse gelovigen waren vreemdelingen in tweeërlei opzicht: ze waren Joden onder de heidenen en daarenboven christenen onder de Joden. Ze waren niet geliefd bij de heidenen, en ze werden verstoten door de Joden. Maar ook de heidense gelovigen waren door hun geloof vervreemd geraakt van hun vroegere omgeving. Door hun christelijke levensstijl hoorden ze er sociaal en maatschappelijk niet meer bij. Meer nog, ze waren ook niet meer gewenst. Er bestond veel ongenoegen ten aanzien van de gelovigen. Dat leidde tot allerlei beproevingen en lasteringen (1 Petr. 1:6; 2:12; 3:16-17; 4:12, vgl. de brief van Jakobus). Het antwoord dat de gelovigen daarop moeten geven is een voorbeeldig gedrag in al het sociale en maatschappelijke verkeer (2:12-21; 3:2).

In zijn tweede brief komt de bedreiging van *binnenuit*, waarbij we de satan herkennen als een vermomde engel van het licht (2 Kor. 11:14). Het grote thema vormt nu de activiteit van de dwaalleraars (2 Petr. 2; 3:3-7, 9, 16), waarvoor Petrus waarschuwt. Dezen waren immoreel (2:2, 13-14), en zij loochenden ook de wederkomst van Christus (3:4). Zij worden beschouwd als tegenstanders van de gelovigen en van hun christelijke wandel. Het optreden van Petrus tegen deze dwaalleraars is niet mild. Het tweede hoofdstuk van deze brief heeft sterke overeenkomsten met, en eenzelfde toon als Judas: 4-18ⁱ.

Het antwoord dat de gelovige daarop moet geven is een groei in kennis (1:5; 3:18). Petrus wijst op het belang van het Woord (2 Petr. 1:19; 3:1-2).

Petrus' boodschap

Door de beide brieven heen klinkt als centrale gedachte de persoonlijke en praktische heiliging van de gelovige (bijv. 1 Petr. 2:11; 2 Petr. 3:14). Petrus roept zijn lezers op om te leven naar de gedachten van God, en hij spoort hen aan tot een christelijke wandel. Een van de kernwoorden in 2 Petrus is *godsvrucht*.

Er zijn drie steeds terugkerende gedachten in de brieven van Petrus:

1. De Heer Jezus Christus. Na al die jaren blijkt de Heer nog steeds het grote Voorbeeld van Petrus te zijn. In Hem – zowel Zijn leven op aarde als Zijn lijden en sterven; zowel zijn huidige verhoging bij God als zijn toekomstige heerschappij – vindt Petrus alle motivatie voor een godvruchtig leven.
2. Wie de gelovige is voor God. Terwijl de gelovige een vreemdeling is en niet meer gewenst in de wereld, is hij voor God kostbaar, uitverkoren en begiftigd met Gods zegen. Let op het woord 'kostbaar' in deze beide brieven (1 Petr. 1:7, 19; 2:4, 6-7; 3:4; 2 Petr. 1:1, 4).
3. De spoedige komst van de Heer. Een steeds terugkerende gedachte bij Petrus is de wederkomst van de Heer Jezus en het toekomstperspectief van de gelovige (1 Petr. 1:5, 7, 13; 4:5, 7; 5:1, 4, 10; 2 Petr. 1:16-19; 2:4, 9; 3:4, 7, 10, 12, 13). Hij wordt wel eens de apostel van de hoop genoemd.

Een ander prominent thema in de brieven van Petrus is de *regering* van God. De eerste brief handelt over de regering van God ten gunste van de gelovigen (bijv. 1 Petr. 1:4, 9-10), terwijl de tweede brief handelt over de regering van God ten oordeel van de ongelovigen (bijv. 2 Petr. 2:4-6; 3:7).

Indeling van de eerste brief van Petrus ⁱⁱ

(1:3-2:10) - De nieuwe geboorte

De nieuwe geboorte of de wedergeboorte wordt verbonden met een levende hoop (1:3-12). Bij de wedergeboorte hoort een leven dat gekenmerkt wordt door praktische heiliging (1:13-2:10).

(2:11-3:7) - Het nieuwe gedrag

Van mensen die wedergeboren zijn, mag een ander gedrag verwacht worden. Dat gedrag wordt zichtbaar in de maatschappij (2:11-25), en ook in het gezin (3:1-7).

(3:8-4:19) - De nieuwe verdrukkingen

Dat nieuwe gedrag wordt echter niet met applaus begroet door de omgeving van de gelovige. De gelovige kan geconfronteerd worden met onrechtvaardigheid jegens zijn persoon (3:8-22). Ook daarin moet zijn houding er een van liefde blijven en moet hij een zuiver geweten houden. Hij dient zijn ogen te richten op Christus (4).

(5:1-11) - De nieuwe verantwoordelijkheid

Onder de gelovigen hoort een houding en een gedrag merkbaar te zijn, zoals God dat verlangt. Er zijn instructies voor de oudsten, voor de jongeren en ten slotte voor alle gelovigen.

Indeling van de tweede brief van Petrus ⁱⁱⁱ

(1:3-11) - De christelijke natuur: het werk van God

(1:12-21) - De christelijke voeding: het woord van God

(2) - Een christelijke oorlog: de aanval van valse leraars

(3:1-7) - De christelijke verdediging: het woord van God

(3:8-16) - De christelijke hoop: de wederkomst van de Heer

ⁱ Er zijn heel wat overeenkomsten tussen de brieven van Petrus (vooral 2 Petrus) en de brief van Judas. Beide bevatten in hun begroeting de uitdrukking '...worde u vermenigvuldigd' (1 Petr. 1:2; 2 Petr. 1:2; Jud.: 2). Vergelijk ook voor aanhalingen uit het Oude Testament 2 Petrus 2:4, 6, 15 met Judas: 6, 7, 11. Vergelijk, qua inhoud over de dwaalleraars: 2 Petrus 2:1, 9 met Judas: 4; 2 Petrus 2:10 met Judas: 8; 2 Petrus 2:12 met Judas: 10; 2 Petrus 2:13, 17 met Judas: 12; en 2 Petrus 2:17 met Judas: 13. De tweede brief van Petrus en de brief van Judas zijn geschreven in dezelfde tijd, met het oog op dezelfde kwade invloeden van dwaalleraars.

ⁱⁱ Vrij bewerkt naar Roger M. Raymer in the Bible Knowledge Commentary (New Testament).

ⁱⁱⁱ Vrij bewerkt naar Kenneth O. Gangel in the Bible Knowledge Commentary (New Testament).

Oude Sporen 2009

